
ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ТРЕНЕРА

Асаулюк Інна, Дяченко Анна, Каплінський Василь

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Анотації:

У статті проаналізовано педагогічні аспекти діяльності тренера-викладача. Описано негативний бік мовних впливів тренера на спортсмена в змагальній діяльності. Подано схематичне зображення структури педагогічної майстерності тренера. Описано з чим пов'язаний негативний вплив порад-підказок тренера спортсмену безпосередньо під час змагання.

PEDAGOGICAL ASPECTS OF TRAINER'S ACTIVITY Asauliuk Inna, Diachenko Anna, Kaplinskyi Vasyl The article analysis pedagogical aspects of teacher-trainer's activity. It describes the negative influence of trainer's language into the sportsman in the competitive activity. The article represents the scheme which describes the structure of trainer's pedagogical skills. The authors give detail analysis of negative influence of the trainer's advice to the sportsman during the competitions.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ДЕЯЛЬНОСТИ ТРЕНЕРА Асаулюк Инна, Дяченко Анна, Каплинский Василий В статье проанализировано педагогические аспекты деятельности тренера-преподавателя. Описано отрицательную сторону языковых влияний тренера на спортсмена в соревновательной деятельности. Подано схематическое изображение структуры педагогического мастерства тренера. Описано с чем связано негативное влияние советов-подказок тренера спортсмену непосредственно во время соревнования.

Ключові слова:

тренер, навчально-тренувальний процес, педагогічна майстерність, педагогічна діяльність.

trainer, educational and training process, pedagogical skills, pedagogical activity.

тренер, учебно-тренировочный процесс, педагогическое мастерство, педагогическая деятельность.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний рівень спортивних досягнень представляє надзвичайно високі вимоги до підготовки спортсменів. Перемоги на міжнародній арені досягається в умовах жорстокої боротьби і розглядається як показник економічний та культурний рівень розвитку країни.

Стрімке зростання результатів в спорті, виконання спортсменами складних нових оригінальних вправ немислимо без творчості тренера. Професійна діяльність тренера вимагає постійного розвитку його творчої активності. Найчастіше творчість тренера проявляється стихійно і залежить від нього самого.

Відомий тренер болгарських важкоатлетів І. Абаджі [1] писав: "Тренер повинен постійно жити думкою, що він просто загине, якщо чого - то не відчинить Я помічав, що це занепокоєння невидимим шляхом передається спортсменам і змушує прагнути до того, що раніше здавалося незбагненим".

Професійна діяльність тренера, як фахівця, не лише в галузі фізична культура і спорт, але і педагога недостатньо висвітлена в літературі. Про це ж згадує А.А.Дергач, А.А.Ісаєв [2], підкреслюючи, «що діяльність тренера, як правило, розглядають дуже вузько, виділяючи лише її зовнішню сторону: керівництво тренуванням».

У плані управління підготовкою спортсменів цікава думка ряду фахівців, в тому числі В.П. Кліміна, В.І. Колосова [5]: щоб ефективно керувати підготовкою спортсменів тренер повинен володіти двома основними групами якостей, забезпечувати, по-перше, своєчасне прийняття рішень, і, по-друге, її реалізацію на практиці.

Мета дослідження - вивчити та проаналізувати педагогічні аспекти діяльності тренера-викладача з підготовки висококваліфікованих спортсменів.

Завдання дослідження:

1. Визначити структуру педагогічної майстерності тренера.

2. Описати вплив мовної діяльності тренера на спортсмена.

Методи дослідження: теоретичний аналіз и узагальнення даних науково-методичної літератури, педагогічне спостереження.

Виклад основного матеріалу. Аналіз літературних джерел та педагогічного досвіду фахівців дозволяє прийти до висновку щодо різнобічної педагогічної діяльності тренера-викладача, як в підготовці спортивного резерву, так і в формуванні особистісних якостей спортсмена.

Професійна спрямованість – це складне, багатогранне утворення, яке є результатом формування системи ціннісних мотивів, які спонукають особистість до засвоєння нею професійних знань, умінь, навичок та способів їх творчого використання на практиці. Педагогічна спрямованість діяльності тренера включає два основним мотиви - Любов до дітей-спортсменів; Інтерес до фізичної культури та спорту.

Серед компонентів педагогічної майстерності тренера ми можемо виділити професійну компетентність – знання педагогіки спорту, психології спорту, логіки, принципів, форм і методів навчання, виховання та спортивної підготовки, змісту навчально-тренувального процесу (рис.1.).

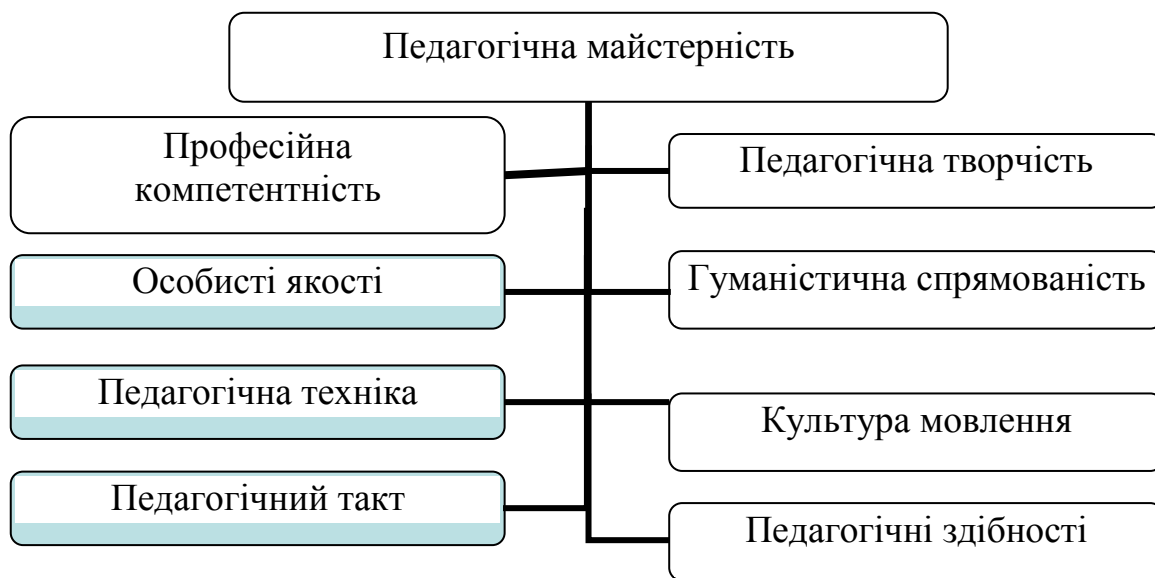

Рис. 1. Структура педагогічної майстерності тренера.

Як видно зі схеми (рис. 1.) важливими в діяльності тренера є педагогічна творчість, техніка та педагогічний такт.

Важливою стороною педагогічної майстерності виділяємо – особисті якості тренера та його культуру мовлення. Особливості мовленнєвого впливу тренера на спортсмена також розглянуті в данні статті.

Наразі цікавою в даному аспекті визначення компонентів педагогічної майстерності є оцінка складових поняття «тренер нової формації» (рис. 2.).

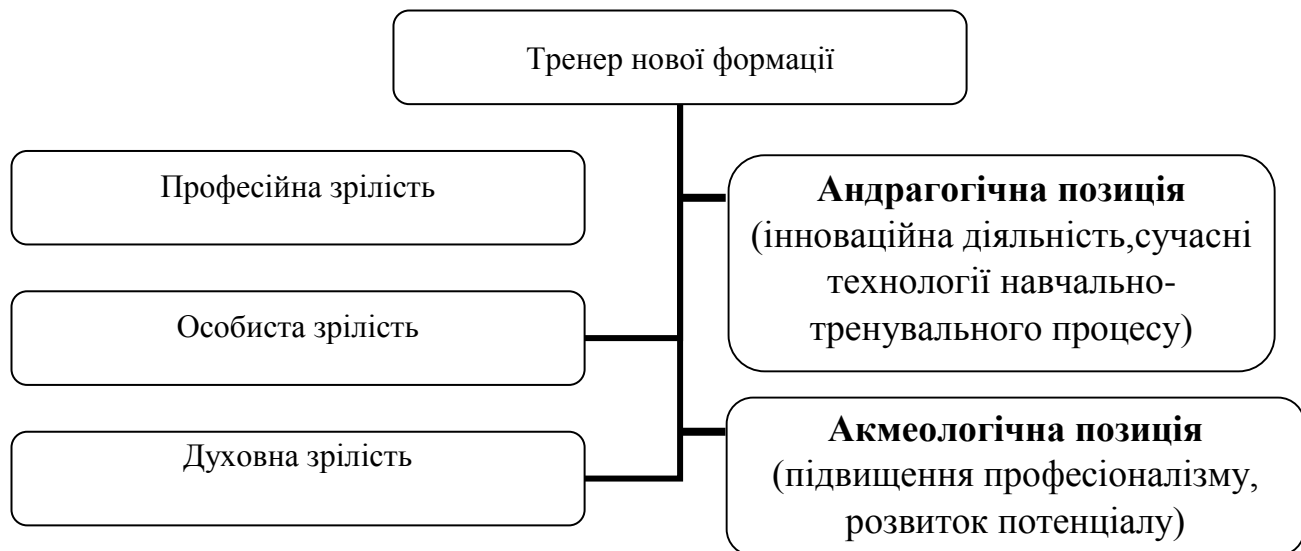

Рис. 2. Складові професійної майстерності тренера.

У спортивній практиці добре відомо позитивний вплив тренера на спортсмена в період змагальної діяльності. Однак зміст і форма, настанов, зауваження, порад, вказівок тренером, не завжди створюють сприятливий психологічний стан, необхідний спортсмену для досягнення успіху в змаганні.

Мовний вплив тренера містить інформативну або командну інформацію і саме тому може здійснювати як позитивний, так і негативний вплив на спортсмена.

Доцільно навести результати роботи Ю.Я. Кисельова. Автор проаналізував деякі форми мовних впливів, щодо негативного впливу на спортсмена. Матеріалом слугували факти з змагальної практики борців і важкоатлетів.

Багато тренерів, бажаючи допомогти спортсмену, застосовують поради-підказки безпосередньо під час змагання, під час активних дій спортсмена. Такі підказки нерідко заважають спортсмену. Їх негативний вплив пов'язано з наступним:

- порушують зосередженість спортсмена, відволікають його від аналізу ситуації змагальної діяльності та стають на заваді в самостійному вирішенні спортсменом виникаючих завдань;

- стають причиною виникнення складних конфліктних ситуацій, вступаючи в протиріччя з власними задумами спортсмена;

- будучи інформативним, збільшують кількість інформації, яку спортсмен повинен сприйняти і переробити в мікроінтервали часу;

- будучи командними, пригальмовують особисту ініціативу спортсмена.

Поради-настанови, що даються тренером перед початком змагання, більш корисні, але вони нерідко стають перешкодами на шляху до досягнення найкращого результату. Це може бути пов'язано з тим, що такі настанови:

- підкреслюючи командну або особисту значимість майбутнього змагання і може бути викликане збудження, рівень якого перевищує оптимальний, або, навпаки, гальмування, яке виникло як парадоксальна реакція на сильний подразник;

- підкреслюючи сильні сторони супротивника, можуть викликати астеничні емоції страху, сумніви в досягненні успіху; можуть сприяти зміні змагальної установки «здобути перемогу» на установку «не програти»; при цьому спортсмен втрачає впевненість в своїх силах, переоцінює сили противника;

- подача інформації про найбільш небезпечні технічні і тактичні прийоми супротивника, спонукає спортсмена зосередити всю свою увагу саме на них. Це нерідко призводить до програшу в разі застосування противником інший прийом, який стає для спортсмена несподіваним;

- направляючи увагу спортсмена на точність виконання технічних прийомів або тактичних дій, нагадуючи йому про помилки, які допускаються ним, можуть призвести до того, що ці прийоми і дії будуть виконуватися повільніше, ніж зазвичай, тому що установка «на точність» як один з компонентів психічної регуляції рухів, негативно позначається на їх швидкості.

Висновки. Структура педагогічної майстерності тренера включає ряд компонентів, серед яких важливим є особисті якості, зокрема культура мовлення. Враховуючи можливості негативного впливу мовних впливів тренера на спортсмена, слід використовувати їх з великою обережністю. Безпосередньо перед початком змагання і особливо під час його краще утримуватися від порад та установ. У випадку крайньої необхідності поради, установки, повчання застосовувати з урахуванням індивідуальних особливостей і передстартового стану спортсмена.

Література:

1. Головченко Г.Т., Формирование личности специалиста средствами физического воспитания / Головченко Г.Т., Бондаренко Т.В. // Учеб. Пособие. Харьков: ИВМО «ХК», 2001. – 156 с.
2. Деркач А.А. Педагогическое мастерство тренера. / А.А. Деркач., А.А. Исаев // учеб.пос. - М. - ФиС, 1981. – 375 с.
3. Дятченко Л.Я. Социальные технологии в управлении общественными процессами / Л.Я. Дятченко // Белгород: Центр социальных технологий, 1993. – 343 с.
4. Жмарев Н.В. Управленческая и организаторская деятельность тренера / Н.В. Жмарев. - Киев: Здоров'я, 1980. – 144с.
5. Каплінський В.В. Основи виховної діяльності вчителя фізичної культури / В.В. Каплінський, І.О. Асаулук - Вінниця: ПП «ГД Едельвейс і К», 2014. – 294 с.
7. Крамской С.И. Тренер – некоторые социальные аспекты деятельности / С.И. Крамской // Диагностика и прогнозирование социальных процессов: Сб. науч. тр. кафедры социологии.- Белгород: Крестьянское дело, 2002.- Вып. 4. - С. 155-158.
8. Лубышева Л.И. Социология физической культуры и спорт / Л.И. Лубышева: Учеб.пособие. -М.: Изд.центр «Академия», 2001. – 240 с.
9. Мартенс Р. Социальная психология и спорта / Райнер Мартенс. - Пер.с англ. В.И. Столярова. – М.: ФиС, 1979. – 176 с.